

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput II. Idem Abbati Sanctæ a Genovesæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

de pensionibus q. 94. num. 8. & si clericis tonsuram dimiserit, clericatuque renunciaverit, sed illam reassumpserit, etiam in sacro Episcopo, privilegio fori gaudet, ut probat Marinus lib. 1. resol. cap. 50.

9.
Dissol-
vitur
dubitā-
di ratio.

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta, nam verius est, ut probavi in cap. clerici, de judiciis, exemptionem clericorum à jurisdictione seculari, quoad causas criminales, & civiles temporales, esse juris positivi; unde nonnullis in casibus illis privilegium fori per sacros canones denegatur, veluti clerico assassino, cap. 1. de homicid. lib. 6. joculari post trinam monitionem, cap. 1. de vita & honest. cleric. lib. 6. carnificis, seu macellarii, aut tabernarii officium exercenti, Clement. 1. eod. tit. clerico degradato, cap. cum non ab homine, de judiciis; in minoribus ordinibus constituto, & matrimonium contrahenti successivè cum duabus, vel semel cum unica, & vidua, cap. unic. de cleric. conjug. l. 6. & rectè ita in præsentis textu docetur, clericum prima Tonsuræ non deferentem habitum, & tonsuram, privati fori privilegio. Nec obstat augmentum primum dubitandi rationis; nam casu, quo clericus deserit habitum clericalem, & ut laicus incedit, non cognoscit iudex secularis de ejus causis criminalibus virtute prorogationis tacite, aut expresse, quæ nulla hoc in casu datur; sed quia in pœnam desertionis status clericalis privatur privilegio fori, ratione illius status illi competente, ut in aliis casibus supra enumeratis, ob delicta privatur eodem privilegio, nec ab Ecclesia defenditur, quia in his casibus, in quibus jus Pontificium assistit, sufficit tacitus & immixtus consensus ipsius clerici, argumento legis si unus 27. §. illud, ff. de pactis, l. filius 8. §. veterani, ff. de procurat. ubi docetur, plura tacitè permitti, quæ expresse non permitterentur; ille namque implicitus clerici consensus venit in consequentiam dimissionis habi-

tus, cui est à jure canonico statuta pœna; & idè hæc tantum velut principalis attenditur, non consensus ei consequens, ex l. si quis nec causam 4. ff. si certum petatur, l. 1. vers. Prima, l. quod dicitur 7. ff. de auctorit. tutor. Illustrat D. Joseph Vela dissert. 45. §. 1. num. 32. Nec obstat, quod dicebamus de clerico in minoribus constituto matrimonium contrahente; nam ille retinet privilegium fori, si deferat habitum, & tonsuram, ut supra dixi, & probat Vela dissert. 45. at verò in præsentis agimus de clerico primà tonsurà initiato deserente habitum, & tonsuram; quia dum incedit ut laicus, privatur fori privilegio. Nec obstat ultimum augmentum deductum ex dicto capite in audientia, Clement. 1. de vita & honestate cleric. nam facile præsens decisio conciliari potest cum illis novis decisionibus, si in præsentis supponamus, monitionem præcessisse, aut ita deferuisse statum clericalem, ut enormitatis publicè dederetur: quo casu ipso jure privati privilegio fori docuerunt Covar. c. 32. præf. num. 2. Bobadilla lib. 2. polit. c. 18. num. 95. Borellus ad Bellugam, rubric. 11. §. videntium, & Redin de Misest. Princip. vers. Non armis solium, num. 174. Riccius in praxi tom. 2. resol. 172. Bossius in praxi, tit. de foro compet. ex num. 134. Sed contrarium, videlicet adhuc trinam monitionem, & declarationem iudicis necessariam esse, rectius docuerunt Marthæ de jurisdict. 2. part. cap. 36. & 4. part. cent. 2. casu 135. Carolus de Grassis de effectib. cleric. effectu 1. num. 891. Bonac. de legibus disput. 10. quest. 2. punct. 1. §. 4. Ambrosinus de immunit. Eccles. cap. 17. n. 16. Barbof. lib. 1. de jure Eccles. cap. 39. a num. 80. & alleg. 12. num. 24. Torreblanca de jur. spirit. lib. 15. cap. 4. & 5. Diana part. 7. tract. 1. resol. 11. Castropalao tom. 2. oper. mor. tract. 12. disput. unic. punct. 6. num. 8. Egidius Coninch de sacram. disput. 4. dub. 15 n. 159.

CAPUT II.

Idem Abbati Sanctæ a Genovesæ.

EX litterarum tuarum tenore perpendimus, quod quidam ægritudine longa confectus, infano^b fortilegarum mulierum credens consilio, ut sanaretur, per iterationem fecit injuriam Baptismatis sacramento. Astitit huic autem sacrilegio adolescens quidam, bonæ (ut videtur) indolis^c acolytus, frater carnalis illius, in quo baptismus asseritur iteratus, qui ministerium in respondendo exhibuit presbytero baptizanti, & cooperator extitit rei nefandæ. Quia ergo tua nos duxit prudentia consulendus, qualiter puniri debeat acolytus, quem minor ætas, & intentio fraternæ salutis excusare videtur, discretionis tuæ præsentibus litteris respondemus, quod ad superiores ordines promoveri (si publicum est quod proponitur) non valebit, nisi ad a religionem transire voluerit, ut favore religionis ipsius circa eum valeat dispensari. Si verò occultum est, promoveri poterit, & excessum suum dignis pœnitentiæ fructibus expiare.

NOTÆ.

^a Genovesæ.] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 3. De hoc Abbate, & ejus jurisdictione egi in cap. cum P. & G. de offic. deleg.

^b Sorrigegarum.] Quibus fides non est adhibenda, ut infra dicemus in cap. 1. de fortileg.

^c Acolytus.] Est autem acolytus minister Ec-

clesiæ, cujus officium duplex est: unum deferre cereos accensos ante presbyterum, & cum legitur Evangelium in Missa, ac proinde accendere luminaria Ecclesiæ: alterum est ministrare vinum, & aquam in urceolis, dareque diacono, ut probavi in c. perlectis, vers. ad acolytum, 15. dist. c. clerici, vers. Acolyti, 21. dist. c. 1. vers. Deservientes, c. acolytus, 23. dist. Probant de eo gradu agentes, ultra scriptores de sacramento Ordinis, Valquez 3. p. in 3. disp. 263. num. 30. Vicecomes de ritibus Missæ volum. 3. lib. 1. cap. 25.

cap. 25. P. Gregor. lib. 15. *synag. cap. 6.* Zerda in ad-
vers. cap. 94. Menardus in notis ad Sacrament. Divi
Gregorii, pag. 271. Espenceus ad epist. Pauli, lib. 1.
digress. cap. 8. & nos in cap. 2. de officio Archid.
a Religionem.] Quatenus per ingressum reli-
gionis irregularitas tollatur, exposui in cap. 1. de
filiis presbyter.

COMMENTARIUM.

Textus hic spectat ad secundam partem presen-
tis rubricæ, quæ est de iterantibus baptismum:
& gravitatem hujus criminis jam probavi in cap.
de his de baptismo. Nunc de pœnis baptismi ite-
rantium agendum est; & quidem varis statuta
sunt, tam in jure civili, quam canonico. Jure civili
Episcopi rebaptizantes deponuntur, & tam hi,
quam qui scienter rebaptizari se patiuntur, pri-
vantur testamenti factio, & donandi jus amit-
tunt, exilioque cum multa decem librarum auri,
vel capite puniuntur, l. 1. 2. & 3. Cod. ne sanctum
baptisma: quas illustrat I. Gothofr. ad tit. Cod.
Theodos. ne sanctum baptismum. Jure canonico non
tantum qui ex hæretica pravitate id faciunt, illis,
& aliis hæreticorum pœnis subsunt, verum &
ita baptizati communio denegatur, cap. eos, de
consecr. dist. 4. Syricius in Synodo Romana, epist. 4.
cap. 8. ibi: Venientes à Novatianis, vel Monteni-
sibus, per manus impositionem suscipiantur, præter
eos, quos rebaptizant. Innocentius epist. 2. cap. 8.
Venientes à Novatianis, vel Montensibus, per ma-
nus tantum impositionem suscipiantur, quia quam-
vis ab hæreticis, tamen in Christi nomine sunt bap-
tizati: præter eos, si qui foris à nobis ad illos tran-
sientes rebaptizati sunt: hi si resipiscentes, & rui-
nam suam cogitantes redire voluerint, sub longa
penitentia satisfactione admittendi sunt. Concil.
Illerdense can. 9. § 14. ibi: Cum rebaptizati si-
deles, religiosi nec in cipo participent Refert Anton.
Augustinus tom. 2. in epitom. juris, lib. 22. tit. 27.
irregularesque manent, cap. final. 51. dist. cap.
Apros 96. dist. cap. qui in qualibet 1. quest. 7. cap.
confirmandum, 64. 50. dist. ibi: Presbyter vel Dia-
conus depositus ob crimen non revertatur ad Clerum,
nec rebaptizatus. Et can. 27. codicis Ecclesia Afric.
ibi: Ut rebaptizati ad clericatus gradum non promo-
veantur. Felix Pontif. in Synod. Romana anni 487.
cujus acta extant in codice canonum Ecclesie Ro-
manæ, & tom. 2. Conciliorum, ibi: Communis dol-
or, & generalis est gemitus, quod intra Africam re-
baptizatos etiam Episcopos, Presbyteros, Diaconos
que cognovimus. Et in epistola synodica ad univer-
sos Episcopos: Nec ex his unquam, qui in qua-
libet arate alibi, quam in Ecclesia Catholica bap-
tizati sunt, ad Ecclesiasticam militiam prorsus per-
mittantur accedere. Probat Justelus in not. ad
can. 27. Suarez de censur. dispus. 31. sect. 3. Sal-
cedo in praxi, cap. 15. & 18. Gutierrez de delict.
quest. 59. Trocius de ver. & perfect. cleric. lib. 9.
cap. 9. Majolus de irregul. lib. 3. cap. 15. Gibalinus
cod. tract. cap. 5. per totum. Non tamen incurritur
hæc irregularitas, nisi præcedente delicto, adeo
ut excusetur quotiens propter ignorantiam culpa
excusatur. Quod verius censent Suarez dispus. 42.
de censur. sect. 1. Gibalinus dict. cap. 5. 2. part. et si
contrarium teneat Majolus de irregul. lib. 3. cap. 14.
Nec pro eo facit textus in cap. qui bis 117. de consecr.
dist. 4. nam cum deductus sit ex Pœnitentiâ
Theodori Episcopi, vim legis canonice non habe-
re jam docuerunt Covar. in Clement. Si furiosus, 1.
D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. V.

part. in initio, homicid. Gibalinus de irregul. cap. 5.
part. 1. Et si dura videatur hæc interpretatio, po-
test dici, Theodorum loqui eo casu, quo igno-
rantia fuit crassa, aut juris, cum videlicet rebapti-
zatus ignoravit baptismum iterari posse. Salcedo
in praxi, cap. 10. Quod si aliquis permittat se exte-
rius iterum baptizari, ita tamen ut intentionem
fufcipiendi baptismum non habeat, non incurrit
irregularitatem; nam illa non dicitur formalis rei-
teratio baptismi ex parte fufcipientis. pœna autem
hæc restringenda est ad formalem rebaptizatio-
nem. Sic etiam nec infans rebaptizatus irregulari-
tatem incurrit, cap. placuit, cum seq. l. 9. 4. quia
omni voluntate, & judicio caret. Nec contrarium
docet Felix III. in epist. 6. quam integram refert Ivo
Carnot. 1. p. Decretis, c. 293. in illis verbis: Nequa-
quam qui in qualibet arate alibi, quam in Ecclesia Ca-
tholica baptizati sunt, aut rebaptizati sunt, ad eccle-
siasticam militiam prorsus permittantur accedere.
Ex quibus deducitur, etiâ infantes rebaptizatos ir-
regularitatem contrahere. Nam Felix Papa accipi-
endus est de illis, qui cum essent doli capaces, bap-
tizari se, vel rebaptizari permiserunt ab hæreticis, ut
docuerunt Glossa in c. in qualibet l. 9. 7. Gibalinus
dict. c. 5. Quæ solutio facile suadebitur si observe-
mus, Felicem III. hanc epistolam ad Africanos Epi-
scopos scripsisse in causa eorum, qui in persecutio-
ne Hunerici Regis lapsi ab Arrianis rebaptizati
fuerant; & deinde reddita Ecclesie pace à Gunde-
bundo, in catholicam communionem recipi po-
tulerant anno 487. cum jam Africani Episcopi
circa similem causam rebaptizatorum à Donatistis
in Concilio Carthag. Præside Aurelio ejusdem ci-
vitatis Episcopo, disceptassent anno Christi 397. &
in alia synodo Carthag. celebrata ab eodem Aure-
lio anno Christi 400. statuerant, ut parvuli apud
Donatistas baptizati, nondum scire valentes erro-
ris eorum interitum, minime impedirentur ad sa-
cros ordines promoveri. Unde credi non potest,
Felicem ipsis Episcopis contrarium scripsisse, præ-
cipue cum in ea epistola jus novum non concedat,
sed tantum antiquum confirmet, ut rectè confide-
rat, & probat Gibalinus dicta 2. p. Constat ergo, in-
juriosam iterationem baptismi in ducere irregula-
ritatem; nam licet secundus baptismus, ob cuius
fufceptionem quis efficitur irregularis, non sit sa-
cramentum; attamen per eum injuria fit priori ba-
ptismo, & fidei, atque ita huic crimini talis est an-
nexa irregularitas.

Unde inferitur, quod si quis sæpe sæpius rebap-
tizetur, etiam sæpe sæpius incurrit hæc irregula-
ritatem; nam quoties multiplicatur culpa, ob
quam imponitur pœna, toties similis pœna incur-
ritur: exempli gratiâ si quis post semel iteratum
baptismum penitentiam egerit, & dispensationem
hujus irregularitatis meruerit, si postea iteraverit
baptismum, iterum efficitur irregularis; nam re-
baptizatio non solum dicitur secunda iteratio bap-
tismi, sed tertia, quarta, & omnes sequentes post
primam, argumento legis l. ff. de vulgar. Eccontra-
rio verò, si quis errore ductus rebaptizetur, quia
credebat se antea baptizatum fuisse, cum reverà
prior baptismus non valuisset, proculdubio irre-
gularis non efficitur, quia nunquam secundo bap-
tizatus est, quousq; verus baptismus receptus sit;
nihil enim refert, quod quis habuerit animum se
rebaptizandi, si verè, & realiter non rebaptizetur,
Nec solum irregularis efficitur, qui rebaptizatur,
verum etiam minister, qui baptismum iterum ad-
ministrat; ut ex hoc textu constat, & probant
Santarel.

Santarel. de heres. cap. 45. dub. unic. Gibalinus dict. cap. 5. 3. part. Majolus lib. 2. de irregular. cap. 14. num. 6. quicandem irregularitatem extendunt ad parentes, qui suos liberos rebaptizandos offerunt ad compadres, atque alios cooperantes ejusmodi rebaptizationi, contra quos omnes etiam proceditur per Inquisitores in his regnis. Qualis tamen sit hæc irregularitas, tam respectu rebapti-

zantis, quam rebaptizati, exponit Gibalinus dict. cap. 5. part. 4. per totam. Si tamen aliquis solo verbo absque intentione rebaptizaverit, quamvis graviter peccet, non tamen efficitur irregularis, ut docent Henriquez lib. 4. summe, cap. 4. §. 3. Suarez dict. disput. 31. sect. 6. dub. 4. Gibalinus dict. cap. 5. 4. part. quidem resolvit de rebaptizato per vim & gravem metum.

C A P U T III.

Innocent. III.

TUæ fraternitati. *Et infra*: Super secundo articulo inquisitioni tuæ duximus respondendum, quod clerici, qui sunt de apostasiæ crimine infamati, qui videlicet abjecerunt habitum clericalem, non sunt in sæculari habitu tolerandi, sed per districtiorem ecclesiasticam coercendi, donec deficiente probatione, ad infamiam abolendam purgationem canonicam curaverint exhibere.

N O T Æ.

1. ^a **Innocent. III.**] Ita etiam legitur in tertia collectione, *sub hoc tit. cap. unic.* nullibi tamen exprimitur cui referat Pontifex, sed facile constat, legendum esse *Brixienfi*, ut in *cap. tuæ, de Procurator.* ubi congeffi alias partes hujus epistolæ.

C O M M E N T A R I U M.

2. **I**n hoc textu agitur de clerico in sacris, & majoribus ordinibus constituto, habitum clericalem deserente, qui cogendus est illum reassumere pœnis à jure statutis, videlicet excommunicatione, *cap. si quis ex clericis, de vita & honest. cleric.* privatione fructuum beneficii, *Clement. 1. eod. tit. in carceratione, cap. à nobis, hoc tit.* & jure civili sancitum à Justiniano legimus in *novella 5. cap. 6. novel. 6. cap. 7. novel. 123. c. 15.* ut clerici, qui in ordinibus sacris constituti, iis contemptis ad aliam vitam transissent, pro ratione facultatum, vel Curia civitatis suæ servire cogentur, vel Præsidis provinciæ cohorti, seu officio addicerentur: quod postea mutavit Leo *novel. 7. c. 8.* ubi similes desertores revocari ad priorem statum jubet: idque etiam patet in *cap. quod interrogasti, 27. dist. cap. quem, 20. quest. 1.* grave peccatum est in clerico habitum deserere, ut probat eleganter *Sausay dist. lib. 7. cap. 3. per totum.* Unde talis clericus apo-

stata appellatur; quo nomine tantum notantur magni peccatores Ecclesiæ rebelles, ut Judæi, qui negaverunt Christum Regem suum, à Prudentio ibi:

---- *Formidine rursus*

Plebis apostatica, Dominum quæ cæca negasset. Et hæretici, quos apostatas pronuntiat Tertul. de *prescript.* ibi: *Persequutio martyres facit, hæresis apostatas tantum.* Et Judam proditorem, apostatam dixit Sedulius *lib. 4. carminum.*

Tunc vir Apostolicus, nunc vilis apostata factus. Excusatur tamen clericus non deserens habitum clericalem, veluti si necessitas adit tuendi vitam, honorem, fortunas, aut quidquam aliud simile, ut docent Glossa in *cap. nullus 21. quest. 4. c. in dist. cap. si quis ex clericis*: unde cum quidam reprehenderetur à Pontifice, respondit.

Tutus ut peterem laici sub imagine Romanæ, Fas fuit ut sicerem luxuriare comam.

Item excusantur clerici iter longum facientes, *cap. 3. 21. quest.* ubi ex Synodo Romana sub Zacharia Papa ita legitur: *Episcopi, Presbyteri, Diaconi secularibus indumentis non utantur, nisi ut concedat tunicâ sacerdotali, præter si in itinere longo ambulaverint.* Sed et si clerici deserentes statum clericalem, apostata dicantur; tamen nisi uxorem ducant, non subsunt Inquisitorum jurisdictioni, ut probat *Salleles tom. 1. de mater. Tribun. lib. 1. regul. 107.*

C A P U T IV.

Idem in Concilio generali.

QUIDAM (sicut accepimus) qui ad sacri undam baptismatis voluntariè accesserunt, veterem hominem omnino non exuunt, ut novo perfectiùs induantur: cum prioris ritus reliquias retinentes, christianæ religionis decorem tali commixtione confundant. Cum autem maledictus sit homo, qui terram duabus viis ingreditur, & indui veste non debeat ^b lino, lanaque contextâ: statuimus, ut per ^c Prælatos Ecclesiarum talis observantia veteris ritus omnimodè compescatur, ut quos christianæ religioni liberæ voluntatis arbitrium obtulit, salutiferæ coactionis necessitas in ejus observatione conservet; cum minus malum existat viam Domini non agnoscere, quam post agnitam retroire.

NOTÆ.